

VATTEN FRÅN NORMALLÄGE TILL ALLVARLIG SAMHÄLLSSTÖRNING

Pär Aleljung, avdelningen för försörjningsberedskap, Livsmedelsverket

Föreläsningens innehåll

- Vad är krisberedskap
- Vad är Totalförsvaret
- Vad är civilt försvar (det militära är väl klart)
- Målen för det civila försvaret
- Vilka uppgifter har du som individ i det civila försvaret eller hur kan du bidra...
- Vilka uppgifter har du som företag i det civila försvaret eller hur kan du bidra till ...
- Hur är detta kopplat mot dricksvatten
- Frågor!

Hotbilden mot Sverige

Vad kan hota oss?

- Hot och risker kan gå tvärs över olika samhällssektorer och nationsgränser.
- Det har blivit mer otryggt att leva i flera delar av världen.
- Olyckor, klimatförändringar, it-störningar, pandemier, terrorattentat.
- Pandemier, krig och konflikter i andra länder påverkar oss i Sverige.
- Om det blir krig i länder nära Sverige kan det leda till att det också blir krig i Sverige
- Vi märker hur kriget i Ukraina påverkar oss nu

Vad är en kris?

- En kris är en händelse som hotar grundläggande funktioner och värden i samhällets,, människors hälsa eller frihet. Det kan handla om att väldigt många människor drabbas eller att en händelse får så stora konsekvenser att samhället inte fungerar som det ska. Exempelvis dricksvattenförsörjningen
- Kriser kommer ofta plötsligt och kräver snabba beslut samtidigt som man kanske inte har så mycket information om vad det är som har hänt.

Vad är krisberedskap ?

- Krisberedskap handlar om att förebygga och vara beredd på att hantera hoten om de blir verklighet.
- Exempel på krisberedskap:
 - Att ha vinterdäck på bilen innan första halkan kommer
 - Att ha stearinljus eller ficklampa om det blir strömavbrott
 - Att tanka bilen när tanken är halvfull
 - Att ha mat och vatten för ca 7 dagar så du klarar dig själv den första veckan vid en större kris
- Krishantering är det som ska utföras när olyckan/händelsen har skett

Vad är totalförsvaret?

- Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar.
- Totalförsvaret förbereder Sverige om det blir krig.
- Totalförsvaret ska kunna försvara Sverige om vi blir attackerade.

Vad är det civila försvaret

- Civilt försvar handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig.
- Civilt försvar är det arbete som görs av statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner, privata företag, frivilligorganisationer, du och jag!
- Vid krigsfara och krig ska det civila försvaret också kunna stödja Försvarsmakten.

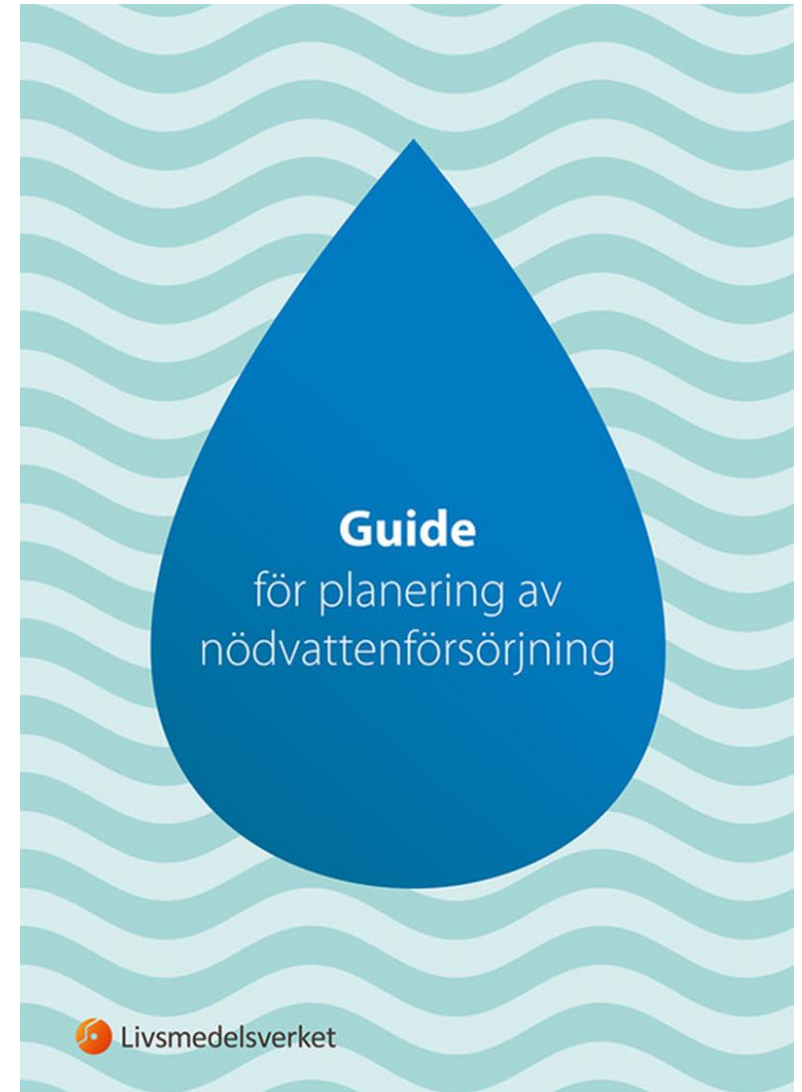
Målen för det civila försvaret

- Värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Källa Regeringen, <https://regeringen.se/regeringens-politik/civilt-forsvar/mal-for-civilt-forsvar/>

Vem har ansvar för vad i en större kris eller vid krig? (Ansvarsprincipen, närhetsprincipen, likhetsprincipen)

- Individ
- Kommunen och Regionen
- Företag
- Länsstyrelsen
- Myndigheter (tex Livsmedelsverket)
- Regering

Vilka uppgifter har du som individ i det civila försvaret eller hur kan du bidra...

Vid större kriser och vid krig använder kommunen/staten mycket av samhällets resurser till att hantera krisen/försvara landet. Då kan delar av samhället fungera sämre. Det kan bli svårt att få tag på mat, mediciner och andra viktiga varor.

Om du är förberedd kan du enklare klara en svår situation. Då kan samhället ta hand om de som har svårast att klara sig själva, till exempel barn, äldre och sjuka personer.

Exempel på individens "uppgifter"

- Se om din egna beredskap först. Du ska kunna klara dig själv i några dagar, helst en vecka.
- Se till att du har: Vatten att dricka, Mat, Värme och möjlighet att ta emot viktig information
- Du har säkert en viktig uppgift att fylla på din vanliga arbetsplats!
- Om du vill hjälpa till mer kan du gå med i en frivillig försvarsorganisation. Det är en organisation som har särskilda uppgifter vid en kris eller ett krig. Det finns många olika organisationer att välja mellan. Läs mer på msb.se/ffo.
- Du kan också göra saker själv där du bor, i skolan eller på jobbet.

Vilka uppgifter har du som företag i det civila försvaret eller hur företaget kan bidra...

Företag är en viktig del av Sveriges beredskap. En stor del av all samhällsviktig verksamhet bedrivs av privata aktörer. Det är viktigt att dessa verksamheter kan fortsätta bedrivas. Det gäller att fortsätta förse befolkningen med de varor och tjänster som behövs för vår försörjningsberedskap.

Fundera igenom vad ditt företag kan bidra med antingen i din vardagliga verksamhet eller om företaget kan ändra sin verksamhet så den passar in bättre vid en allvarlig händelse (exempel pandemin)

Förbered företaget för bistrare tider

Exempel på hur ett företag kan bli mer robust

- Se över kritiska beroenden
 - Genomför robusthöjande åtgärder för de mest kritiska varorna. Se över om det finns behov av utökad lagerhållning av kritiska varor.
- Öka er egen flexibilitet.
 - Med fler alternativ och ökad anpassningsbarhet, blir verksamheten mindre sårbar vid försenade leveranser, ändrad varutillgång, eller vid personalbrist
- Tänk på informationssäkerheten.
 - Tänk på vad du lämnar för information och till vem. Tänk på vad du delar i sociala medier. Avsändaren kan vara en helt annan än vad du kan förvänta dig. Förlita dig på information från säkra källor och då framförallt från myndighetshåll.
- Rapportera så kan Säkerhetspolisen "lägga pusslet"
 - Motståndare utsätter kritisk infrastruktur för stresstest av våra tekniska system.
 - Verksamhetsutövare inom dricksvatten- och livsmedelsområdet kan även utsättas för mer traditionella hot (skadegörelse, inbrott, utpressning),

Akta dig för falsk information!

Andra länder och vissa grupper försöker redan nu sprida information för att vi ska tycka och göra sådant som de tycker är bra.

Ställ dessa frågor när du får ny information:

- Är det fakta eller åsikter?
- Vad är syftet med informationen?,
- Litar du på den som ger informationen?
- Finns informationen någon annanstans?
- Är det ny eller gammal information?
- Varför finns informationen just nu?

Vid en större kris – använd www.krisinformation.se, eller radions P4 som din primära informationskälla.

Vid mindre kriser – använd kommunen som din primära informationskälla

Sociala medier **kan** ge dig fel information!

Hur är detta kopplat mot dricksvatten?

- Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel
 - 3 dagar utan dricksvatten eller infekterat dricksvatten - ger dödsfall
 - Det tar många veckor att svälta ihjäl
- Rätt många av era verksamheter bygger på dricksvatten
 - Antingen direkt till människor
 - Som processvatten, tvättvatten inom industri och jordbruk
 - Till djur
- **Alla vet vi att ett kort strömavbrott kan ge stora konsekvenser för en verksamhet!**
- **Hur länge kan ni vara utan vatten innan det stör era processer?**

"Take-home message"

1. Hur länge kan din verksamhet vara utan dricksvatten?
2. Vad blir konsekvenserna utan dricksvatten?
3. Om dricksvatten är kritiskt för din verksamhet - se över din dricksvattenförsörjning

Foto: Thomas Vogel